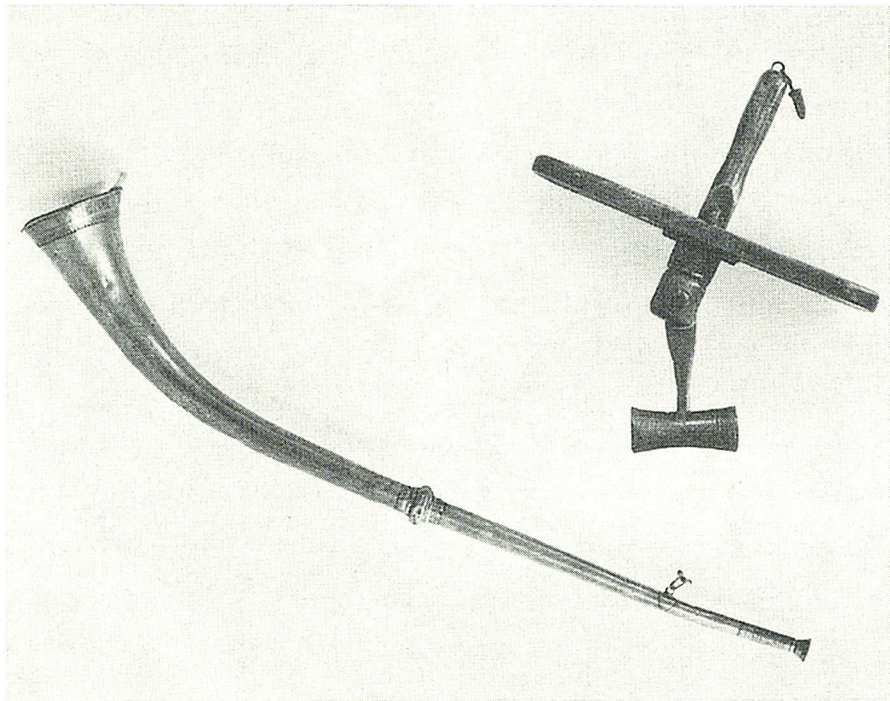

maart 1971

Kunstwerk van de maand

De afgebeelde voorwerpen zijn gedurende de maand maart geëxposeerd in de hal van het Centraal Museum, Agnietenstraat 1 (Buslijn 2).

Klep en hoorn van de Utrechtse nachtwach

Koperen hoorn, 1646

H.C. 1928 nr. 1711

Klep, 18e eeuw

H.C. 1928 nr. 1712

Onder de schilderachtige vroegere zeden valt mede de stadsbewaking door de klepperman, nachtwacht of ratelwacht: een oud-soldaat, nog martiaal ofschoon niet meer vlug ter been, gewapend met piek en klepratel, welke laatste bij schudden door het neerkomen van een hamer op een plank, dieven verwittigde dat zij hun slag elders moesten slaan, en de burger dat hij gerust verder kon slapen. Men denkt, hoe idyllisch!, niet bedenkende dat het geklep met tussenpozen de gehele nacht doorging, vergezeld van het onwelluidend afroepen(al of niet op rijm) van tijd en weer.

Thans zou het systeem elke doelmatigheid missen vanwege de mobiliteit van dieven en de uitgestrektheid van onze steden, wat niet wegneemt dat het te Utrecht tot oudejaar 1900 is gehandhaafd! Tevens viel onder 's kleppermans taak het slaan van brandalarm door hoornblazen, als hij, van een torentrans rondspeurende, ergens in de wijk brand ontdekte. Een bedstede in de Buurkerktoren, welke inwendig is behangen met hoorns en lantaarns, herinnert aan dit gebruik: de lantaarn verlichtte de moeizame klim opwaarts. Wie omhoogziende het dansende lichtje om de trans zag dwalen voelde zich in zijn angst voor brandgevaar gerustgesteld, vertrouwend dat hoorngeschal onverwijld de brandweer zou doen uitrukken.

De nachtwachtklep in het Centraal Museum, hierbij afgebeeld, heeft een beweeglijke houten hamer, eiken plank en handvat aan riem voor het schudden, en is van de 18e eeuwwisseling naar de 20ste te Utrecht in gebruik geweest. De koperen hoorn met lange gebogen steel draagt het opschrift „ANNO 1646” en het wapenschild van de Bemuurde Weerd en is bijgevolg een eeuw ouder. Immuun voor lawaai sliep men door alle kleppermansgerucht heen, maar dat vader van Alphen in een kindergedichtje zegt: „Zou ik voor den klepper vreezen, Voor dien goeden braven man?” bewijst dat hij althans kinderen, opgeschrikt uit hun eerste slaap, wel angst heeft aangejaagd in de goede oude tijd, die lawaaiiger was dan wij ons voorstellen. Het kindergebrul zal bij kettingreactie de nachtrust der huisgenoten wel niet ten goede zijn gekomen, al genoten die nog van een „gezonde” slaap.